

un o lyfrgelloedd mawr y byd
one of the great libraries of the world

Ffôn/Tel: +44 (0) 1970 632800
Ffacs/Fax: +44 (0) 1970 615709
Ebost: www.llgc.org.uk/holi
Email: www.llgc.org.uk/enquire
www.llgc.org.uk

8 Mawrth 2018

Annwyl Nick

Diolch i chi am adroddiad y Pwyllgor sydd wedi cael ei drafod gan Fwrdd yr Ymddiriedolwyr a rheolwyr y Llyfrgell. Amgaeaf ymateb i'r tri argymhelliad sy'n ymwneud â Llyfrgell Genedlaethol Cymru. Rydym yn croesawu cydnabyddiaeth y Pwyllgor bod y Llyfrgell Genedlaethol wedi gwneud cynnydd da wrth fynd i'r afael â'r materion nodwyd yn Adroddiad Llywodraethu a Pherfformiad Swyddfa Archwilio Cymru (2016) ac, yn wir, mae hyn yn adlewyrchu ein trafodaethau cadarnhaol iawn ein hunain gyda Swyddfa Archwilio Cymru ar y cynnydd ers 2015.

Fodd bynnag, roedd yr Ymddiriedolwyr yn siomedig gydag argymhelliad PAC 21 yn ymwneud â rheoli Cynllun Pensiwn y Llyfrgell. Er bod y Bwrdd bob amser wedi cydnabod bod hyfywedd y cynllun yn gofyn am wyliaidwriaeth gyson ac efallai y bydd angen newidiadau yn y dyfodol, fel y cynghorir gan actiwariad y Llyfrgell, nid ymddengys fod yr argymhelliad yn cydnabod nad oes unrhyw gyfatebolrwydd uniongyrchol rhwng rheoli dyledion y cynllun pensiwn a chostau yn y dyfodol a lefel yr arian a dderbyniwyd oddi wrth Lywodraeth Cymru.

Caiff y penderfyniad a yw'r cynllun presennol yn gynaliadwy ei hadolygu bob tair blynedd gan actiwariad y Llyfrgell. Mae eu cyngor dilynol yn hysbysu'r penderfyniadau a wneir gan yr ymddiriedolwyr pensiwn. Nid yw cyllid Lywodraeth Cymru yn ganolog i'r broses reoli barhaus hon. Os yw lefel y cyllid gan Lywodraeth Cymru yn gostwng yn sylweddol yn y dyfodol, byddai'r cynllun pensiwn presennol yn cau a byddai cynllun cyfraniadau diffiniedig newydd yn ei le. Rwyf wedi rhoi eglurhad manwl gyda'r llythyr hwn yn amlinellu'r sefyllfa a gobeithio y bydd o gymorth i aelodau'r Pwyllgor.

O ran argymhelliad PAC 22, efallai yr hoffech nodi bod Swyddfa Archwilio Cymru wedi cefnogi'r broses gynllunio pedair blynedd a gynhaliwyd gan y Llyfrgell i gynhyrchu'r Cynllun Strategol presennol. Mae'n ofynnol i'r holl brosesau cynllunio ymlaen llaw wneud rhagdybiaethau cynllunio ac, yn achos y Llyfrgell Genedlaethol, mae'r cynllun presennol a gymeradwywyd gan Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a Thrafnidiaeth yn amlinellu'r amcanion sydd i'w cyflawni gyda'r llinell sylfaen refeniw presennol a gytunwyd yn ddangosol tan 2020. Os bydd y cyllid yn cael ei leihau yn ystod 2020/21, bydd angen i'r Llyfrgell gytuno gyda Lywodraeth Cymru pa wasanaethau craidd na fyddai'n cael eu darparu a lefel y diswyddiadau gorfodol cysylltiedig i'w gweithredu. Mae'r Llyfrgell eisoes yn arwain y sector wrth ddatblygu'r Llyfrgell Ddigidol Genedlaethol, cefnogi gwasanaethau cyhoeddus a llyfrgelloedd eraill ac yn barod i dderbyn y rôl o weithredu fel archif cenedlaethol yn absenoldeb gwasanaeth strategol. Fodd bynnag, os yw

Cymru i gefnogi gwasanaeth Llyfrgell Genedlaethol fywiog ac effeithlon, mae cost yn gysylltiedig â hyn.

Mae'r Llyfrgell wedi bod yn rheoli lefel gostyngiad o grant gan Lywodraeth Cymru am gyfnod sy'n cyn-ddyddio'r cyfnod anodd presennol. Yn nhermau arian parod, mae bellach yn derbyn yr un faint ag yn 2006, sef gostyngiad o rhwng 30% a 40% mewn termau real. Trwy dorri'i gostau a chodi ei incwm, mae wedi llwyddo i gydbwyso'r gyllideb flynyddol.

Fel y nodwyd yng nghyfarfod y Pwyllgor, mae'r Llyfrgell wedi colli traean o'i weithlu ers 2014. Mae'r Bwrdd a minnau'n ystyried bod y gwaith i barhau i ddatblygu gwasanaethau digidol uchelgeisiol i bobl Cymru mewn amgylchedd ariannol heriol yn dangos rheolaeth ganmoladwy o adnoddau presennol gan y Tîm Gweithredol. Mae'r tabl canlynol yn darparu cymharydd ariannu gyda Llyfrgell Genedlaethol yr Alban sydd â llai o gyfrifoldebau craidd na'r Llyfrgell a chasgliadau llai.

Cyllid y Llywodraeth 2017/18	LIGC	NLS
Grant Cymorth (Cyllid Refeniw)	£9.585m	£13.180m
Cronfa Brynu	£200k	£1m

Mewn perthynas ag argymhelliad PAC 23, amgaeaf amserlen amlinellol o weithgareddau i gyflawni ein Cynllun Datblygu'r Gweithlu sy'n cael ei ddatblygu mewn cydweithrediad ag Undebau Llafur cydnabyddedig y Llyfrgell, FDA, PCS a Prospect. Fel yr amlinellir yng Nghynllun Strategol y Llyfrgell, mae disgwyl cwblhau hyn erbyn Rhagfyr 2018.

Byddwn yn croesawu cyfle i drafod argymhellion yr adroddiad gyda chi fel Cadeirydd y Pwyllgor.

Yr eiddoch yn gywir

Rhodri Glyn Thomas

Llywydd, Llyfrgell Genedlaethol Cymru

Argymhelliad PAC 21

Rydym yn argymhell y dylai Llyfrgell Genedlaethol Cymru adolygu ei gynllun pensiwn fel mater o frys a rhoi sicrwydd i'r Pwyllgor y gall weithredu Cynllun sy'n gynaliadwy yn y tymor hir o gofio'r llymder parhaus a phwysau ar arian cyhoeddus.

Cefndir

Mae Cynllun Pensiwn y Llyfrgell yn gynllun Budd Diffiniedig (DB) ac yn Gynllun Cyflog Terfynol. Mae wedi bod ar waith ers 1975 pan ddisodlodd y trefniadau pensiwn blaenorol a chymerodd ddyledion y trefniadau blaenorol. Gweithredir y Cynllun Pensiwn fel ymddiriedolaeth ac fe'i llywodraethir gan fwrdd ymddiriedolwyr annibynnol a benodir o'r aelodau ac o Fwrdd y Llyfrgell. Mae'r Cynllun yn gynllun "a ariennir", sy'n golygu ei fod yn dal buddsoddiadau y mae'n ei ddefnyddio i dalu buddion pensiwn. Mae hyn yn wahanol i lawer o gynlluniau sector cyhoeddus sydd "heb eu hariannu" (megis Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS)) lle na gedwir unrhyw asedau.

Cynaliadwyedd y cynllun

Mae sefyllfa ariannol y Cynllun yn ddarostyngedig i brisiad tair blynedd gan ei Actwari annibynnol. Mae cyfrifoldebau a dyletswyddau'r Actwari wedi'u nodi mewn statud (Deddf Pensiynau 1995). Cynhaliwyd y prisiad diwethaf ar 31 Mawrth 2016, ac at ddibenion monitro cyflawnir cyfrifiadau interim bob chwe mis wedi hynny. Ar 31 Mawrth 2016 aseswyd bod y Cynllun yn 99.4% wedi'i ariannu; cyn hynny ar 31 Mawrth 2013 roedd hyn yn 100%. Mae'r prisiadau interim a gynhaliwyd ers prisiad 2016 yn nodi bod y Cynllun yn parhau i gael ei ariannu'n llawn, neu gydag ychydig o warged ym mis Medi 2017.

Yn y prisiad yn 2016 nododd yr Actwari ddau brif fater: dyledion hanesyddol a chost gwasanaeth yn y dyfodol.

Dyledion Hanesyddol

Roedd lefel cyllido'r Cynllun wedi gostwng ychydig o 100% i 99.4% ac roedd y dyledion hanesyddol ychydig yn uwch na'r asedau a ddelir o £400K. Cytunodd y Llyfrgell i wneud cyfraniadau diffyg o £32K y flwyddyn am y 3 blynedd hyd at y prisiad tair blynedd nesaf. Gyda phob cynllun pensiwn budd-dal diffiniedig a ariennir, mae'r cyflogwr yn agored i'r risg y bydd dyledion hanesyddol yn tyfu'n gyflymach na'i hasedau a bydd diffyg yn codi. Y ddau brif risg sy'n effeithio ar werth asedau a dyledion yw enillion ar fuddsoddiadau a hirhoedledd yr aelodau. Felly, wrth fynd i'r afael ag argymhelliad y PCC fod y Cynllun yn "gynaliadwy yn y tymor hwy", ni all y Llyfrgell newid y dyledion hanesyddol sydd wedi cronni am fwy na 40 mlynedd, a bydd yn parhau i fynd i'r afael â'r dyledion hyn trwy wneud taliadau diffygion er mwyn ariannu'r bwlch hwn os yw dyledion yn fwy nag asedau. Fodd bynnag, mae ymddiriedolwyr y Cynllun, mewn cytundeb â Bwrdd y Llyfrgell, wedi gwneud newidiadau yn ddiweddar i'r trefniadau rheoli ar gyfer asedau'r Cynllun, sydd gwerth tua £70 miliwn ar hyn o bryd. Penodwyd Blackrock yn dilyn proses gystadleuol i weithredu trefniant rheoli ymddiriedol. Er bod asedau'r Cynllun wedi cynyddu dros chwarter ers prisiad 2016, roedd y rhagolygon ar gyfer twf yn y dyfodol wedi newid a dylai trefniant rheoli ymddiriedol fod mewn sefyllfa well i reoli asedau'r Cynllun yn yr amgylchiadau mwy ansefydlog a ragwelir.

Cost gwasanaeth yn y dyfodol

Nododd yr Actwari ym mhrosiad 2016 y byddai cost cronni gwasanaeth yn y dyfodol yn cynyddu a bod cyfanswm cyfraniad o 30.2% yn ofynnol. Ystyriodd yr Ymddiriedolwyr y camau y gellid eu cymryd ac, mewn ymgynghoriad â'r Llyfrgell, cynigwyd yr opsiwn i'r staff o naill ai talu 3% yn fwy i'r Cynllun i gadw oedran ymddeol o 60, neu y byddai gweddill eu gwasanaeth yn cynyddu i oedran ymddeol o 65. Roedd ychydig dros hanner y staff yn dewis talu mwy o gyfraniadau. Fel rhan o'r ymarfer hwn, ystyriodd yr Ymddiriedolwyr hefyd symud y Cynllun o gyflog terfynol i enillion ailbriso cyfartalog gyrfaol (career average revalued earnings - CARE). Fodd bynnag, ni fyddai'r gostyngiad yn y gost o tua 1% o wneud hyn wedi bodloni'r cynnydd mewn costau a nodwyd gan yr Actwari yn y prisiad tair blynedd, a byddai hefyd wedi gwneud y Cynllun yn fwy cymhleth (ac felly'n gostus) i'w weinyddu.

Mae prisiad nesaf y Cynllun yn ddyledus ar 31 Mawrth 2019 ac ar hyn o bryd nid oes unrhyw arwyddion bod sefyllfa ariannol y Cynllun wedi newid yn sylweddol i achosi i'r Llyfrgell weithredu. Fodd bynnag, pe bai'r prisiad yn nodi gwaethygu ymhellach yng nghost cronniad y dyfodol, yna mae nifer o opsiynau y gallai'r Llyfrgell eu cyflwyno i'r staff i reoli'r costau: cynyddu oedran ymddeol ymhellach, cynyddu cyfraniadau staff, neu newid y gyfradd gronni.

Adolygiad o'r Cynllun gan Fwrdd y Llyfrgell

Ar adegau amrywiol yn ystod y gorffennol, mae'r Llyfrgell wedi ystyried sut y gall reoli risgiau'r cynllun pensiwn orau, sawl blwyddyn cyn comisiynu adroddiad Hutton. Dros yr 20 mlynedd diwethaf mae'r Llyfrgell wedi gwella'r sefyllfa gyllido o ychydig dros 60% i gael ei ariannu'n llawn, gan ei wneud ar hyn o bryd yn un o'r cynlluniau pensiwn cyhoeddus a gyllidir orau. Mae'r rhagdybiaethau cyllido y tu ôl i'r cynllun yn gymharol ddarbodus o'i gymharu â chyffredinrwydd cynlluniau pensiwn cyhoeddus, ond yn gymharol optimistaidd mewn perthynas â llawer o gynlluniau'r sector preifat. Dylid nodi bod y Cynllun wedi cael Gwarant y Goron yn 2003 sy'n rhoi rhywfaint o sicrwydd ynghylch risgiau ariannu yn y dyfodol. Yn gynnar / yng nghanol y 2000au, agorodd y Llyfrgell drafodaethau gyda'r Trysorlys i weld a oedd hi'n bosibl symud aelodau'r Cynllun i'r PCSPS. Fodd bynnag, ar y pryd, methodd y cynllun i symud ymlaen ymhellach oherwydd y diffyg cymharol fawr a oedd yn bodoli yn y Cynllun ar y pryd.

Mae Cynllun y Llyfrgell yn gynllun sector cyhoeddus eithaf safonol a weithredir ar sail cronniad 80au gyda chyfandaliad 3 / 80fed: nid yw ei fuddion yn arbennig o afresymol yng nghyd-destun y sector cyhoeddus ac yn sicr nid yw'n rhy hael. Un o'r newidiadau a wnaed ar ôl adroddiad Hutton i'r PCSPS oedd lleihau'r gyfradd gronni i'r 60au, ond gyda chyfandaliad yn cael ei brynu allan. Ystyriodd y Llyfrgell y newid hwn ar gyfer ei Gynllun ei hun, ond yr asesiad oedd y byddai hyn ar y gorau yn niwtral o ran cost, neu'n fwy tebygol o gynyddu costau ychydig. Felly, yn y cyswllt hwn, mae'n debyg bod y Cynllun yn llai hael na'r PCSPS.

Mae Bwrdd y Llyfrgell wedi monitro risgiau'r Cynllun yn gyson ac ystyriodd yr opsiwn o gau'r Cynllun i newydd-ddyfodiaid yn 2017. Pe bai'r Llyfrgell yn dewis gwneud hyn, yna byddai costau gweithredu'r Cynllun yn cynyddu dros amser wrth i'r aelodau heneiddio a dynesu at oedran ymddeol, ac roedd yn rhaid pwysu hyn yn erbyn y risgiau o gadw'r Cynllun yn agored a chaniatáu

i newydd-ddyfodiaid gronni gwasanaeth. Penderfynodd y Llyfrgell fabwysiadu'r ail ddewis o gofio, pe bai'n dewis yr opsiwn cyntaf y byddai'n rhaid iddo gyflwyno Cynllun Cyfraniad Diffiniedig (DC), ar gost llawer is o lawer er mwyn gwrthbwysu'r cynnydd mewn cyfraniadau ar gyfer Cynllun caeedig. Ar ben hynny, byddai hyn wedi bod yn groes i'r cyfarwyddyd mewn Llythyr Cylch Gorchwyl 2017/18 y Llyfrgell gan Lywodraeth Cymru i'r Llyfrgell ystyried y materion sy'n gysylltiedig â alinio, cyn belled ag y bo modd, telerau ac amodau'r staff â rhai'r Gwasanaeth Sifil.

Casgliad

Nid yw cyflogwr sy'n gweithredu cynllun DB mewn sefyllfa i warantu fod y cyllid yn gwbl ddiogel. Fodd bynnag, mae cynllun y Llyfrgell:

- yn gynllun a ariennir, yn wahanol i lawer o'r prif gynlluniau sector cyhoeddus;
- gyda lefelau cyllido cymharol uchel ar gyfer cynllun sector cyhoeddus;
- wedi defnyddio rhagdybiaethau rhesymol i asesu ei sefyllfa ariannol;
- wedi negodi newidiadau sylweddol i'r Cynllun yn ddiweddar gyda'r aelodau i leihau cost gwasanaeth yn y dyfodol;
- wedi rheoli risgiau'r Cynllun yn rhagweithiol o ran ei bortffolio buddsoddi sylweddol a'r risg buddsoddi cysylltiedig;
- yn barod i weithredu ar unrhyw argymhellion sy'n deillio o'r prisiad tair blynedd nesaf ar 31 Mawrth 2019 o ran cronriad gwasanaeth yn y dyfodol, a
- wedi'i adolygu'n rheolaidd gan Fwrdd y Llyfrgell mewn perthynas â'i gynaliadwyedd ar adegau amrywiol yn ystod y blynyddoedd diwethaf, yn fwyaf diweddar yn hydref 2017.

O ran y cyfeiriad at lymder parhaus a phwysau ar gyllido cyhoeddus, mae hyn yn fater braidd yn wahanol i gyllid hirdymor cynaliadwy'r Cynllun mewn perthynas â'i asedau a'i ddyledion. Mewn sefyllfa lle mae Grant Cymorth y Llyfrgell yn cael ei dorri yn sylweddol gan Lywodraeth Cymru, yna mae'n debygol y bydd y Llyfrgell yn cau'r cynllun DB presennol a symud staff i opsiwn Cyfraniadau Diffiniedig lle byddai cost cyfraniad y cyflogwr yn sylweddol is, ac mae'r holl risgiau buddsoddi a hirhoedledd yn cael eu trosglwyddo i'r aelodau. Byddai hyn yn gam radical a fyddai'n anodd cytuno â'r staff, ac eto, yn groes i nod datganedig y Llywodraeth i gefnogi alinio telerau cyflogaeth gyda'r Gwasanaeth Sifil a'r gwasanaeth cyhoeddus ehangach.

Argymhelliad PAC 22

Rydym yn pryderu nad yw Llyfrgell Genedlaethol Cymru wedi cydnabod yn llawn heriau a goblygiadau gostwng cyllid yn y dyfodol ac rydym yn argymhell bod y Llyfrgell Genedlaethol yn nodi'n glir ei gynlluniau senario ar gyfer y dyfodol ynghylch sut mae'n bwriadu ymateb i'r gostyngiad hwn mewn cyllid.

Cefndir

Mae'r Llyfrgell, yn fwy na'r rhan fwyaf o gyrff yn y sector cyhoeddus, wedi cael profiad dros gyfnod hir o leihau cyllidebau, sawl blwyddyn cyn y cyfnod "llymder" gyfredol. Nid yw'r her o leihau cyllidebau yn brofiad newydd i'r Llyfrgell. Mae'r Grant Cymorth Refeniw (GIA) bellach yn £9.585m - yr un lefel arian ag yr oedd yn 2006; gostyngiad o 30% -40% mewn termau real. Roedd y toriadau llymder yn lleihau'r gyllideb gyfalaf o 40% a'r Grant Prynu Casgliadau o 50%. Mae'r

rhain yn doriadau sydd wedi bod yn hynod o anodd ymdopi â nhw, ond mae'r Llyfrgell wedi llwyddo i ostwng ei gostau - yn bennaf trwy leihau nifer y staff - i fod yn gymesur â'i incwm.

Rheolaeth Ariannol

Ar wahân i'r gostyngiad mewn cyllidebau, un o'r heriau mwyaf i'r Llyfrgell fu anallu Llywodraeth Cymru i ddarparu unrhyw fath o gyllidebau dangosol tymor canolig. Am 4 blynedd, dim ond cyllidebau am flwyddyn ar y tro a ddarparwyd i'r Llyfrgell: mae hyn wedi gwneud cynllunio ar gyfer y tymor canolig, hyd yn oed, yn anodd iawn (fel y nodwyd yn Adroddiad SAC). Darparwyd cyllidebau dangosol i'r Llyfrgell hyd at 2019/20, ac mae'r rhain yn dangos y bydd y Grant Cymorth yn parhau'n wastad dros y cyfnod hwn. Felly, mae'r Llyfrgell wedi seilio ei gynlluniau ar y dybiaeth resymol o Grant Cymorth fflat. Bydd unrhyw newid sylweddol i'r gyllideb yn 2020/21 yn gofyn am drafodaeth ymlaen llaw â Llywodraeth Cymru a bydd gwasanaethau craidd yn cael eu colli a lefel y diswyddiadau gorfodol cysylltiedig.

Gan mai cyflog yw 75% o gyllideb refeniw'r Llyfrgell, mae costau gweithredu yn arbennig o sensitif i unrhyw newidiadau. Felly, mae'n siomedig nodi bod trefniadau Llywodraeth Cymru ar gyfer Cylch Gwaith Cyflog y Llyfrgell yn parhau'n hwyr iawn. Er enghraifft, ni roddwyd y Cylch Gwaith Cyflog o 1 Ebrill 2017 i'r Llyfrgell tan fis Hydref 2017, ac yn hytrach na chost 1% y flwyddyn y mae'r Llyfrgell wedi'i ddisgwyl i ddechrau, bydd y gost gyffredinol i'r Llyfrgell o 2% o godiad neu £1k dros 2 flynedd oddeutu 4.5%. Os yw Llywodraeth Cymru yn disgwyl i'r Llyfrgell ddilyn Cylch Gwaith Cyflog Llywodraeth Cymru, mae'n amlwg y bydd angen iddo newid y mecanwaith cynllunio presennol. Yn ddiweddar, derbyniodd y Llyfrgell gyllid dros dro i dalu am y dyfarniad cyflog cyfredol, ac mae wedi gofyn am drafodaethau pellach gyda Llywodraeth Cymru ynghylch yr amserlen ar gyfer derbyn unrhyw gyngor ymlaen llaw yn berthnasol i ddyfarniad cyflog nesaf y sector cyhoeddus sy'n ddyledus ar 1 Ebrill 2019. O gymharu, rhoddwyd Grant Cymorth llinell sylfaen i Lyfrgell Genedlaethol yr Alban yn ystod y flwyddyn ariannol hon i ddarparu codiad o 3% ar gyfer staff.

Gostyngiadau Cost

Pe bai cyllid yn y dyfodol yn gostwng yn sylweddol, yna byddai'n rhaid canolbwyntio gostyngiadau costau ar yr elfen fwyaf o gost, sef cyflog staff. Mae cyflog staff yn gymharol isel yn y Llyfrgell, fel y nodwyd yng nghyfarfod y Pwyllgor, mae tâl canolrif yn £23K yn hytrach na £35K yn Llywodraeth Cymru. Mae'r gwahaniaeth yn y cyflog canolrifol yn cael ei achosi gan y ffaith bod tua 40% o staff y Llyfrgell yn ennill £20K neu lai, ac mai ychydig iawn o staff sydd mewn swyddi rheolwyr canol neu uwch. Mae strwythur staffio'r Llyfrgell yn debyg i byramid fflat iawn, ond mae gan Lywodraeth Cymru nifer fwy cyfatebol o staff ar bob gradd gyflog. Canlyniad strwythur staff y Llyfrgell o'i gymharu â Llywodraeth Cymru yw bod llai o opsiynau ar gyfer ailstrwythuro'r rheolwyr canol ac uwch yn unig, a byddai'n rhaid gwneud colledion staff ar bob lefel, ond gyda cholledion uwch yn debyg ar y graddau is lle mae'r nifer mwyaf o staff. Byddai hyn yn cael effaith uniongyrchol ar wasanaethau cyhoeddus gan fod llawer o'r staff hyn yn ymwneud â darparu gwasanaethau rheng flaen.

Mae'r Llyfrgell wedi cyrraedd y sefyllfa hon oherwydd ei fod wedi bod o dan bwysau ariannol mor hir. Mae'r strwythur pyramid fflat sy'n parhau gydag opsiynau cyfyngedig iawn ar gyfer arbedion pellach mewn ymateb i doriadau cyllidebau nad ydynt yn effeithio'n uniongyrchol ar

wasanaethau craidd. Mae amddiffyn gwasanaethau i'r cyhoedd wedi bod yn flaenoriaeth yng nghynllunio'r Llyfrgell gan ei bod wedi lleihau nifer y staff o 300 i 230.

Mae'r Llyfrgell felly mewn sefyllfa gydag opsiynau cyfyngedig iawn ar gyfer lleihau costau na fyddai'n effeithio'n uniongyrchol ar ei statws fel sefydliad cenedlaethol. Mae yna isafswm o arian sy'n ofynnol os yw Llywodraeth Cymru yn ei gwneud yn ofynnol i sefydliadau cenedlaethol gael effaith a chyrhaeddiad.

Pensiynau ac incwm y tu allan i'r Llywodraeth

Mae paragraff 170 yr adroddiad eto yn cyfeirio at fater y cynllun pensiwn. Fel y nodwyd, yr unig ffordd o leihau costau pensiwn fel ymateb i ostyngiad sylweddol yn y gyllideb fyddai cau'r cynllun presennol Budd Diffiniedig (DB), a symud i gynllun Cyfraniadau Diffiniedig cost is (DC). Byddai goblygiadau mawr i'r staff yn hyn o beth, a byddai bron yn sicr yn arwain at weithredu diwydiannol niweidiol. Serch hynny, byddai'n rhaid i'r symudiad o DB i DC fod yn ystyriaeth ddifrifol pe bai toriad yn y Grant Cymorth yn ysgogi argyfwng ariannu.

Ychydig iawn o opsiynau sydd gan y Llyfrgell o ran cynyddu ffynonellau incwm tu allan i'r Llywodraeth, yn enwedig i dalu costau refeniw craidd. Bu'n llwyddiannus wrth gynyddu incwm masnachol i £700K y flwyddyn ac mae wedi gosod targed uchelgeisiol o godi incwm o weithgareddau masnachol, grantiau ymchwil a rhoddion elusennol i £1m erbyn 2021. Mae'r Llyfrgell hefyd wedi llwyddo i reoli ei fuddsoddiadau cronfeydd elusennol o werth £3m yn 2009 i dros £11m yn 2018. Mae'r Llyfrgell wedi ymrwymo hyd at £2.5m i ariannu ei gais am £5m i Gronfa Dreftadaeth Y Loteri i sefydlu'r Archif Darlledu Genedlaethol, yn ogystal â manteisio ar yr Incwm o £300K a grëwyd gan y buddsoddiadau i ariannu prosiectau datblygu eraill. Fodd bynnag, erbyn hyn, mae gallu cronfeydd elusennol i ariannu costau ychwanegol heb effeithio ar gynnaladwyedd hirdymor bellach yn agos at ei derfyn ar gyfer ymrwymadau hirdymor.

Casgliad

Pe na bai'r Llyfrgell yn cynllunio ar gyfer ac yn cydnabod heriau gostyngiadau yn y Grant Cymorth yn y dyfodol, yna byddai argyfwng ariannol wedi digwydd nifer o flynyddoedd yn ôl. Mae cyllid y Grant Cymorth yn y dyfodol yn risg sy'n parhau i gael ei reoli ac fe'i cydnabuwyd fel y risg strategol pwysicaf ers dros 10 mlynedd. Mae'r opsiynau i ymateb i doriadau yn y Grant Cymorth yn y dyfodol yn gyfyngedig: byddai'n rhaid lleihau niferoedd staff, a byddai gorbenion fel y pensiwn DB dan fygythiad. Yn ychwanegol at ei reolaeth bresennol, mae'n ofynnol i'r Llyfrgell gynllunio ar gyfer cyllideb Grant Cymorth tymor hirach gan Lywodraeth Cymru, yn ogystal â mecanweithiau diwygiedig ar gyfer y Cylch Gwaith Cyflog os yw mewn sefyllfa i reoli ei risgiau ariannol yn y dyfodol yn llwyddiannus.

PAC 23

Rydym yn pryderu nad yw cyflymder y newid a'r amserlenni ar gyfer cyflwyno cynllun Gweithlu Llyfrgell Genedlaethol Cymru yn annigonol. Rydym yn argymhell bod y Llyfrgell Genedlaethol yn nodi'n glir ei gynllun gweithredu ar gyfer cyflwyno ei gynllun fel mater o frys a'i rannu gyda'r Pwyllgor cyn gynted â phosibl.

Amserlen Datblygu Cynllun y Gweithlu

Tasg	Cynnydd hyd yma	Cyfrifoldeb	Dyddiadau allweddol
Gweithio tuag at gysoni polisiau adnoddau dynol allweddol gyda rhai Llywodraeth Cymru, mewn ymgynghoriad ag undebau llafur cydnabyddedig.	<p>Mae'r polisiau isod wedi ei ysgrifennu i gyd fynd a rhai Llywodraeth Cymru.</p> <ul style="list-style-type: none"> Gwyliau Blyneddol Tâl am gyfrifoldeb Toriad Gyrfa <p>(Rhannwyd y rhain efo'r Cyngor Partneriaeth – Tachwedd 2017)</p> <ul style="list-style-type: none"> Gwyliau Mamolaeth/Mabwysiadau Absenoldeb Rhiant a Rennir Gwyliau Tadolaeth Gwyliau Rhieiniol 	Tîm Gweithredol Adnoddau Dynol a'r Cyngor Partneriaeth	<p>Disgwylir ymateb y Cyngor Partneriaeth i'r canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gwyliau Blyneddol Tâl am gyfrifoldeb Toriad Gyrfa <p>Cyngor Partneriaeth i ymateb erbyn 31/03/2018</p> <p>Yn barod i'w rhannu efo'r Cyngor Partneriaeth:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gwyliau Mamolaeth/Mabwysiadau Absenoldeb Rhiant a Rennir Gwyliau Tadolaeth Gwyliau Rhieiniol <p>Cyngor Partneriaeth i ymateb erbyn 30/06/2018.</p>
	<p>Gweithredwyd newidiadau i Gynllun Pensiwn y Llyfrgell yn dilyn cyfnod o ymgynghori gyda'r Cyngor Partneriaeth. Rhoddwyd dewis i'r aelodau i dalu cyfraniad ychwanegol ar raddfa o 3% o'u cyflog pensiynol a chadw'r buddion NRD 60. I'r aelodau hynny na ddewisodd NRD 60 byddant yn derbyn buddion NRD 65 i'r dyfodol.</p>	Tîm Gweithredol Adnoddau Dynol	Gweithredwyd 1af Gorffennaf 2017.
	<p>Fel rhan o'r trafodaethau cyflog 2017 – 2019 cytunodd y Llyfrgell i arwyddo'r Siarter "Dying to Work" erbyn Ebrill 2018.</p>	Tîm Gweithredol Adnoddau Dynol a'r Cyngor Partneriaeth	Ebrill 2018.
<p>Cytunodd y Llyfrgell hefyd i sefydlu grŵp trafod i ystyried cynnig yr Awr Llesiant i'r staff</p>	Tîm Gweithredol Adnoddau Dynol a'r Cyngor Partneriaeth	Mehefin 2018.	

<p>Gwneud asesiad cychwynnol o delerau ac amodau staff y Llyfrgell Genedlaethol a'r goblygiadau o symud hynny'n unol â thelerau ac amodau Llywodraeth Cymru (Llythyr Cylch Gorchwyl 2017/18)</p>	<p>Bu i'r Uned Adnoddau Dynol gynnal asesiad o delerau ac amodau Llyfrgell Genedlaethol a'r Amgueddfa Genedlaethol a'u cymharu gyda rhai Llywodraeth Cymru.</p> <p>Rhannwyd canlyniad yr asesiad efo Llywodraeth Cymru yn Hydref 2017.</p>	<p>Tîm Gweithredol / Adnoddau Dynol</p>	<p>Cwblhawyd – Gorffennaf 2017.</p>
<p>Parhau i wella'r berthynas rhwng staff rheoli a chynrychiolwyr undebau.</p>	<p>Cynhelir cyfarfodydd dau fisol rhwng Tîm Gweithredol y Llyfrgell a'r Cyngor Partneriaeth.</p> <p>Cynhelir cyfarfod misol rhwng Uned Adnoddau Dynol y Llyfrgell a'r Cyngor Partneriaeth i drafod polisiau a thelerau ac amodau gwaith.</p> <p>Mae'r Llyfrgellydd/Prif Weithredwr yn rhannu gwybodaeth reolaidd efo'r staff trwy flogio.</p> <p>Mae'r Llyfrgellydd / Prif Weithredwr yn cynnal cyfarfodydd chwarterol efo'r holl staff.</p> <p>Mae'r Llywydd a'r Llyfrgellydd / Prif Weithredwr yn cynnal cyfarfodydd chwarterol efo Swyddogion Cenedlaethol yr Undebau Llafur.</p> <p>Rhannu'r wybodaeth efo'r staff yn fisol trwy'r Briff Craidd.</p>	<p>Tîm Gweithredol Adnoddau Dynol a'r Cyngor Partneriaeth</p> <p>Adnoddau Dynol / Cyngor Partneriaeth</p> <p>Llyfrgellydd / Prif Weithredwr</p> <p>Llyfrgellydd / Prif Weithredwr</p> <p>Llywydd / Prif Weithredwr</p> <p>Llyfrgellydd / Prif Weithredwr.</p>	<p>Yn parhau.</p> <p>Yn parhau.</p> <p>Yn parhau.</p> <p>Yn parhau.</p> <p>Yn parhau.</p>
<p>Sicrhau bod staff yn cael hyfforddiant priodol i ddarparu</p>	<p>Cynhaliwyd a dadansoddiwyd Awdit Sgiliau i holl staff y Llyfrgell</p>	<p>Tîm Gweithredol Grŵp Cyflawni Adnoddau</p>	<p>I'w gwblhau erbyn 30/03/2018.</p> <p>Bydd adroddiad ar y canfyddiadau a'r rhaglen hyfforddi yn cael ei chyflwyno i'r Tîm Gweithredol</p>

<p>gwasanaethau o ansawdd uchel, a bod unrhyw fylchau mewn sgiliau allweddol yn cael eu nodi a'u trin yn strategol wrth gynllunio datblygiad y staff ac olyniaeth.</p>	<p>Adrodd a'r unrhyw fylchau sgiliau presennol a'r anghenion i'r dyfodol</p>	<p>Dynol</p>	<p>erbyn 31/05/2018.</p> <p>Bydd adroddiad o'r Bwlch Sgiliau a'r anghenion i'r dyfodol yn cael ei chyflwyno i'r Tîm Gweithredol erbyn 30/09/2018.</p> <p>NODER: Mae'r Llyfrgell ac aelodau'r Undebau Llafur yn aelodau o Bartneriaeth Strategol Cymru Hanesyddol: Grŵp Prif Ffrydio Sgiliau sydd yn edrych ar fabwysiadu strwythur sgiliau i'r sefydliadau a'r sector treftadaeth yn ei gyfanrwydd. Ar hyn o bryd y Llyfrgell yw'r unig bartner sydd wedi comisiynu Awdit Sgiliau.</p>
	<p>Polisi Cynllun Olyniaeth – rhannwyd efo'r Cyngor Partneriaeth – Rhagfyr 2017.</p>	<p>Tîm Gweithredol Adnoddau Dynol a'r Cyngor Partneriaeth</p>	<p>Disgwylir ymateb oddi wrth y Cyngor Partneriaeth erbyn 9 Mawrth 2018.</p>
	<p>Awdit Straen Mae'r Llyfrgell a'r Cyngor Partneriaeth wedi cynnal awdit straen ar wahân (er mwyn meincnodi yn erbyn canlyniadau'r blynyddoedd cynt)</p>	<p>Tîm Gweithredol Adnoddau Dynol a'r Cyngor Partneriaeth</p>	<p>Cwblhawyd. Bydd pwyntiau gweithredu o'r ddau awdit yn cael ei chyflwyno ar y cyd efo'r Uned Adnoddau Dynol a'r Cyngor Partneriaeth i'r Tîm Gweithredol erbyn 31/03/2018.</p>
	<p>Cyfrannu at ymarferiad cynllunio'r gweithlu efo Comisiwn Staff y Gwasanaethau Cyhoeddus</p>	<p>Tîm Gweithredol Adnoddau Dynol</p>	<p>Cwblhawyd 30/7/2017.</p>
	<p>Drafftio Strategaeth Pobl / Cynllun Datblygu'r Gweithlu mewn ymgynghoriad a'r Cyngor Partneriaeth</p>	<p>Tîm Gweithredol Adnoddau Dynol a'r Cyngor Partneriaeth</p>	<p>Yn gynnar mis Hydref 2018.</p>
<p>Cynllun Drafft Terfynol</p>			<p>I'w gyflwyno i Fwrdd yr Ymddiriedolwyr - 23 Tachwedd 2018.</p>

Argymhelliad 3: Rydym yn argymell nad yw gwaith cynllunio ariannol Llyfrgell Genedlaethol Cymru yn tybio'r lefel bresennol o gyllid cyhoeddus a'i bod yn mynd i'r afael â'r ystod o senarios, gan gynnwys gostyngiadau yn yr adnoddau sydd ar gael iddi.

Mae'r Llyfrgell yn cyfeirio'r Pwyllgor at ei ymateb i Argymhelliad 22 sy'n amlinellu ei phrosesau cynllunio i fynd i'r afael ag agweddau'r risgiau cyllidol parhaus, yn ogystal â risgiau'r dyfodol. Mewn ymateb i Argymhelliad 3, mae'r Llyfrgell yn nodi'r pwyntiau canlynol:

Mae Llywydd y Llyfrgell wedi mynegi barn y Bwrdd ar sawl achlysur, sef os oes angen sefydliadau cenedlaethol cryf ar Gymru, yna mae'n rhaid eu hariannu'n ddigonol i sicrhau eu gallu parhaus i weithredu'n effeithiol ac effeithlon. Yn y cyd-destun hwn, mae toriadau sylweddol yn y Grant Cymorth eisoes wedi cael ei brofi dros y ddegawd ddiwethaf ac mae niferoedd staff wedi gostwng o draean. Os caiff y Grant Cymorth ei ostwng ymhellach, bydd hyn yn gorfodi'r Llyfrgell i dorri ei chostau sylfaenol yn gyfatebol, a fydd hefyd yn effeithio ar ei gallu i godi incwm. Bydd colli staff pellach yn anochel ac yn effeithio'n uniongyrchol ar wasanaethau craidd ac yn cyfyngu gallu'r Llyfrgell i weithredu fel Llyfrgell Genedlaethol, gan gasglu, diogelu a sicrhau bod y casgliadau cenedlaethol ar gael i genedlaethau'r presennol a'r dyfodol, yn fwyfwy mewn fformat digidol.

Un ffactor pwysig yng ngallu'r Llyfrgell i gynllunio ar gyfer y dyfodol yw argaeledd y wybodaeth am gyllidebau'r dyfodol. Am y 4 blynedd diwethaf, nid yw'r wybodaeth yma wedi cael ei ddarparu. Mae'r Llyfrgell felly yn croesawu'r ffaith bod ganddi bellach gyllidebau dangosol ar gyfer 2019/20, ac yn ail-adrodd ei fod yn "hunanfodlon" (fel y disgrifir yn y cofnod 34) gyda'i chynlluniau ariannol, gan fod angen i gynlluniau fod yn seiliedig ar y wybodaeth sydd ar gael mewn perthynas â'r Grant Cymorth.

Mae'r Llyfrgell wedi nodi bod angen iddi arbed 2% o wariant refeniw bob blwyddyn tan 2020/21 er mwyn cydbwysu'i chyllideb - byddai hyn yn golygu colli 4 neu 5 o swyddi bob blwyddyn. Ym mis Chwefror 2018, cyfeiriodd Bwrdd y Llyfrgell y mater o ymrwymadau ariannol parhaus i'w Phwyllgor Cynllunio Ariannol yn sgil y wybodaeth cylch cyflog diweddaraf gan Lywodraeth Cymru. Bydd Pwyllgor y Bwrdd yn ystyried y mater ym mis Ebrill 2018 fel rhan o'i adolygiad parhaus o flaengynllunio ariannol.

Dros y cyfnod hyd at 2020/21, mae'r Llyfrgell o'r farn y bydd yn gallu lleihau costau i gyfateb incwm trwy wastraff staff naturiol a rhai toriadau i gyllidebau di-staff, ond mae hyn yn debygol o effeithio ar wasanaethau i ryw raddau. Yn fuan, bydd y Llyfrgell wedi cyrraedd y pwynt lle bydd yn rhaid gwneud newidiadau sylfaenol os yw am barhau i fod yn sefydlog yn ariannol os yw'r Grant Cymorth yn parhau i gael ei rewi neu ostwng. Mae'n debyg y bydd hyn yn arwain at gau rhai swyddogaethau craidd y mae'r Llyfrgell yn ei gyflawni ar hyn o bryd, ac i wneud hyn byddai angen cymorth ariannol gan Lywodraeth Cymru i weithredu diswyddiadau gorfodol. Mae'r Llyfrgell yn cydnabod y byddai diswyddiadau gorfodol yn rhywbeth y byddai Lywodraeth Cymru am ei hosgoi, ond mae'n anodd gweld sut na fyddai hyn yn ganlyniad i doriadau sylweddol yn y Grant Cymorth.

Byddai lleihau lefelau cyflog hefyd yn lleihau cost sylfaen y Llyfrgell. Fodd bynnag, nid oes fawr o sgôp ar gyfer hyn, oherwydd:

- Mae'r Llyfrgell wedi ymrwymo i dalu'r Cyflog Byw, yn unol â pholisi Lywodraeth Cymru, a bydd 45% o staff yn ennill ffigur sydd naill ai ar y lefel hon, neu'n brin uwch

- Mae lefelau cyflog cyfartalog eisoes yn isel o gymharu â sefydliadau eraill (cyflog canolrif £23K o'i gymharu â £35K yn y Gwasanaeth Sifil)
- Mae nifer y staff mewn swyddogaethau rheoli wedi gostwng yn sylweddol dros y degawd diwethaf neu fwy, yn gadael strwythur sefydliadol sy'n ysgafn iawn.

Byddai torri lefelau cyflog hefyd yn uniongyrchol groes i'r amcan a nodir yn Llythyr Cylch Gorchwyl 2017/18 y Llyfrgell gan Lywodraeth Cymru i ystyried ffyrdd o alinio telerau ac amodau staff â rhai'r Gwasanaeth Sifil.

Mae'r Llyfrgell bob amser wedi cymryd ymagwedd ragweithiol tuag at reoli ei chostau a diogelu gwasanaethau i'r cyhoedd, ond erbyn hyn y mae wedi cyrraedd y nifer o staff de-minimis ar gyfer ei lefel phresennol o weithgareddau. Mae'r Llyfrgell yn cymryd rhan lawn yn y trafodaethau rhwng Lywodraeth Cymru a'r Grŵp Penaethiaid Adnoddau Cyrff a Noddir gan Lywodraeth Cymru, yng nghyd-destun cydweithio posibl a rhannu adnoddau. Mae'r prosiect llwyddiannus i gyd-leoli Comisiwn Brenhinol Henebion Cymru o fewn adeilad y Llyfrgell yn enghraifft o gydweithio diweddar i arbed costau a gwella'r broses o ddarparu gwasanaethau. Yn dilyn yr ail-leoli, mae'r Llyfrgell bellach yn rheoli cyflogres y Comisiwn Brenhinol.

I gloi, mae'r Llyfrgell yn parhau i fonitro ei risgiau ariannol ac yn ystyried mai sgôp cyfyngedig sydd yna ar gyfer unrhyw enillion effeithlonrwydd pellach i ddiogelu gwasanaethau rheng flaen os yw i gydbwysu ei chyllideb o ganlyniad i doriadau i'r Grant Cymorth. Mae'r Llyfrgell yn aros am gyllidebau dangosol y tu hwnt i 2019/20 gan Lywodraeth Cymru fel mater o frys, yn ogystal ag arweiniad ar gylch cyflog y dyfodol. Mae lleihau niferoedd staff yn ganlyniad anochel i leihad yn y Grant Cymorth a bydd hyn yn effeithio'n uniongyrchol ar wasanaethau craidd.